

УДК 339.13.024:351.862.4+339.562(477)

Васильців Т. Г.,

д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, кредиту та страхування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Флейчук М. І.,

д.е.н., проф., професор кафедри міжнародних економічних відносин, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Лунак Р. Л.,

к.е.н., доц., доцент кафедри економіки, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ПРІОРИТЕТИ І ЗАСОБИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Визначено комплекс проблем, що перешкоджають розвитку внутрішнього ринку України та належному забезпеченню його економічної безпеки (на прикладі роздрібної торгівлі). Аналіз динаміки та структури розвитку роздрібної торгівлі в Україні дозволив визначити сприятливі для цього передумови. За результатами аналізу фінансово-економічної ефективності виявлено її недостатність у сфері роздрібної торгівлі. Узагальнено негативні наслідки недостатньо ефективного регулювання економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі в Україні та їх впливу на розвиток національного господарства. З'ясовано, що однією з загроз економічній безпеці роздрібної торгівлі, а через неї й економічній безпеці держави залишається критично високий рівень імпортозалежності внутрішнього ринку. В цілях здійснення більш глибокого економетричного оцінювання стану економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України проведено низку логічно послідовних методичних дій і заходів.*

Ключові слова: внутрішній ринок, роздрібна торгівля, економічна безпека, державна політика.

Vasyl'tsiv T. H.,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of the Finance, Credit and Insurance, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Fleychuk M. I.,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of International Economic Relations, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Lupak R. L.,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

PRIORITIES AND MEANS OF STATE POLICY OF ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF DEVELOPMENT OF THE DOMESTIC MARKET IN UKRAINE

***Abstract.** The complex of problems that hinder the development of the domestic market of Ukraine and the proper ensuring of its economic security (on the example of retail trade) is determined. An analysis of the dynamics and structure of retail trade in Ukraine allowed to determine favorable conditions for this. According to the results of the analysis of financial and economic efficiency, its insufficiency in the sphere of retail trade was revealed. The negative consequences of insufficient regulation of economic security of retail trade development in Ukraine and their impact on the development of the national economy are summarized. It is revealed that one of the threats to*

the economic security of retail trade, and because of it to economic security of the state remains a critically high level of import dependence of the domestic market. In order to carry out a more profound econometric assessment of the state of economic security of retail trade in Ukraine, a number of logically consistent methodical actions and measures were conducted.

Key words: domestic market, retail, economic security, state policy.

Постановка проблеми. Розвиток внутрішнього ринку та забезпечення його економічної безпеки обумовлено значною кількістю факторів, які на рівні державної управлінської системи повинні бути врегульованими, їхня дія спрогнозованою та підлягати постійному моніторингу. Так, одну з важливих ролей у забезпеченні життєдіяльності соціально-економічних систем держави та її регіонів, економічного зростання та підвищення якості життя населення як передумов розвитку внутрішнього ринку відіграє роздрібна торгівля. Водночас ефективність регулювання розвитку роздрібною торгівлі є однією з макроекономічних передумов швидкості та ефективності посткризового відновлення держави. Своєю чергою, збалансований та стабільний розвиток роздрібною торгівлі як виду економічної діяльності потребує свого належного державного планування і регулювання, особливо важливе місце в системі якого посідає забезпечення економічної безпеки галузі.

Проте недостатньо ефективна державна політика планування і регулювання економічної безпеки розвитку роздрібною торгівлі в Україні, підсилена зовнішніми та внутрішніми ризиками і загрозами фінансово-економічної нестабільності, призвела до недостатнього виконання функцій сфери товарного обігу, концентрації торгівлі в мережах і посилення її монополізації, зниження ресурсної забезпеченості та інноваційної активності роздрібних торговельних суб'єктів господарювання, тінізації галузі, диференціації та деформації розвитку торгівлі у міських і сільських поселеннях, за регіонами та між обласними центрами і рештою територій.

Вказані чинники не лише стримують позитивні тенденції в роздрібною торгівлі, але й перешкоджають розвитку національного господарства. Негативні аспекти стану та тенденцій розвитку роздрібною торгівлі призводять до зменшення ВВП, послаблення ролі торгівлі у раціоналізації та підвищенні ефективності господарських зв'язків, економічному відтворенні, скорочення надходжень до бюджетів, зниження зайнятості та доходів населення, погіршення якості життя, погіршення конкурентного середовища, інвестиційної привабливості територій, консервування процесів просторово-структурних диспропорцій розміщення продуктивних сил.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам державного регулювання розвитку внутрішнього ринку приділено значну увагу в працях вітчизняних і зарубіжних науковців: В. Апопія, М. Барни, І. Бланка, З. Варналія, В. Геєця, Д. Гілберта, П. Куцика, А. Мазаракі, Н. Міценко, Р. Пребіша, О. Собкевич, О. Старовойтової, А. Сухорукова,

Дж. Хелінера та ін. Обґрунтування дієвих механізмів, інструментів, заходів та засобів реалізації завдань розвитку вітчизняного внутрішнього ринку в сфері економічної безпеки держави є об'єктом досліджень таких науковців, як Я. Базилюк, Д. Венцьковського, В. Власюка, В. Волошина, В. Горбуліна, С. Давиденка, А. Двігун, Я. Жаліла, Д. Ляпіна, Д. Олійник, А. Павлюк, Д. Покришки, О. Шарова, О. Шевченко, К. Юрченко. Проте особливості сучасного посттрансформаційного і посткризового періоду розвитку національної економіки, недостатні темпи її зростання, кількісні та якісні показники ефективності функціонування роздрібною торгівлі обумовлюють потребу в обґрунтуванні нових пріоритетних напрямів та засобів державної політики активізації і поширення масштабів розвитку внутрішнього ринку в Україні та, при цьому, забезпечення необхідного рівня економічної безпеки.

Постановка завдання. Метою дослідження є наукове обґрунтування пріоритетних напрямів і засобів реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки розвитку внутрішнього ринку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз динаміки та структури розвитку роздрібною торгівлі в Україні дозволив визначити сприятливі передумови. Це збільшення розмірів підприємств, обсягів їх діяльності, розширення торгових площ (торгова площа роздрібною торгівлі в розрахунку на один магазин збільшилася за 2000-2016 рр. майже у 2,5 рази, а забезпеченість торговою площею магазинів у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення – на понад 25 %), збільшення товарних запасів, активів та власного капіталу, збільшення ролі роздрібною торгівлі в забезпеченості зайнятості населення (табл. 1). Натомість за результатами аналізу фінансово-економічної ефективності виявлено її недостатність у сфері роздрібною торгівлі.

Так, низькою (8,7 р. станом на 2016 р.) залишається оборотність товарних запасів, від'ємною – рентабельності операційної діяльності, фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку, високою залишається частка збиткових підприємств – 20,8 %, низькими – ліквідність та фінансова стійкість. Ці характеристики засвідчують нестійкий фінансово-економічний стан підприємств, а відтак і галузі (табл. 2).

Таблиця 1

Окремі показники ресурсної забезпеченості роздрібної торгівлі України у 2000, 2005, 2008-2010, 2013-2016 рр. (складено за [2])

Показники	Роки									Темпи зростання, % / абсолютні відхилення, ±	
	2000	2005	2008	2009	2010	2013	2014	2015	2016	2016 до 2000	2016 до 2015
Кількість підприємств, тис. од.	220,1	138,0	120,7	112,1	110,2	110,4	94,0	93,6	82,3	37,4	87,9
Частка в загальній кількості підприємств, %	53,1	43,3	29,7	29,5	28,3	28,1	27,5	27,3	26,9	-26,2	-0,4
Кількість об'єктів торгівлі, тис. од.	103,2	75,2	69,2	65,3	64,8	59,8	49,6	49,6	49,3	47,8	99,4
Забезпеченість об'єктами торгівлі на 10 тис. ос., од.	21	16	15	14	14	13	12	12	12	57,1	-
Забезпеченість торговою площею на 10 тис. ос., м ²	1437	1355	1753	1744	1842	2073	1806	1805	1808	125,8	100,2
Чисельність зайнятого населення у торгівлі, млн ос.	3,12	4,18	4,74	4,73	4,83	4,56	3,97	3,51	3,52	112,8	100,3

Таблиця 2

Окремі показники фінансово-економічної ефективності роздрібної торгівлі України у 2000, 2008-2009, 2013-2016 рр. (складено за [2])

Показники	Роки							Темпи зростання, % / абсолютні відхилення, ±	
	2000	2008	2009	2013	2014	2015	2016	2016 до 2000	2016 до 2015
Роздрібний товарооборот на одну особу населення, грн	585	5338	5015	9520	10194	11380	13029	22,3 р.	114,5
Роздрібний товарооборот на один м ² торгової площі, тис. грн	4,1	30,5	28,8	46,0	56,5	63,2	72,2	17,6 р.	114,2
Роздрібний товарооборот у розрахунку на одного працівника, тис. грн/ос.	10,9	51,5	48,6	92,2	107,8	138,9	158,1	14,5 р.	113,8
Середній коефіцієнт оборотності товарних запасів, рази	...	9,6	8,6	9,1	9,4	9,2	8,7	-	-0,5
Рентабельність операційної діяльності, %	1,0	-0,2	4,5	10,2	-12,8	-0,9	-0,3	-1,3	0,6
Частка збиткових підприємств, %	36,3	36,0	37,7	32,8	33,3	23,9	20,8	-15,5	-3,1

На рис. 1 подані найбільш істотні недоліки стану функціонування роздрібної торгівлі України, які й обумовлюють критично гострі загрози безпеки розвитку цього виду економічної діяльності в Україні.

Це насамперед зменшення торгової площі та кількості зайнятих на ринках, концентрація торгівлі в мережах і витіснення дрібних магазинів, посилення монополізації галузі, істотні диференціації розвитку роздрібної торгівлі у регіональному аспекті, між міськими та сільськими поселеннями (2,3 р. за обсягами

роздрібного товарообороту на одну особу, 3,1 р. за торговою площею, 1,5 р. за забезпеченістю населення об'єктами торгівлі, 2,0 р. аптеками та аптечними пунктами), невисока ресурсна забезпеченість роздрібних торговельних суб'єктів господарювання, низька інноваційна активність, невисокий рівень розвитку інтернет-торгівлі та мала частка безготівкової форми розрахунку, наявність істотного тіньового та необлікованого секторів [1, с. 256-260; 7, с. 201-254].

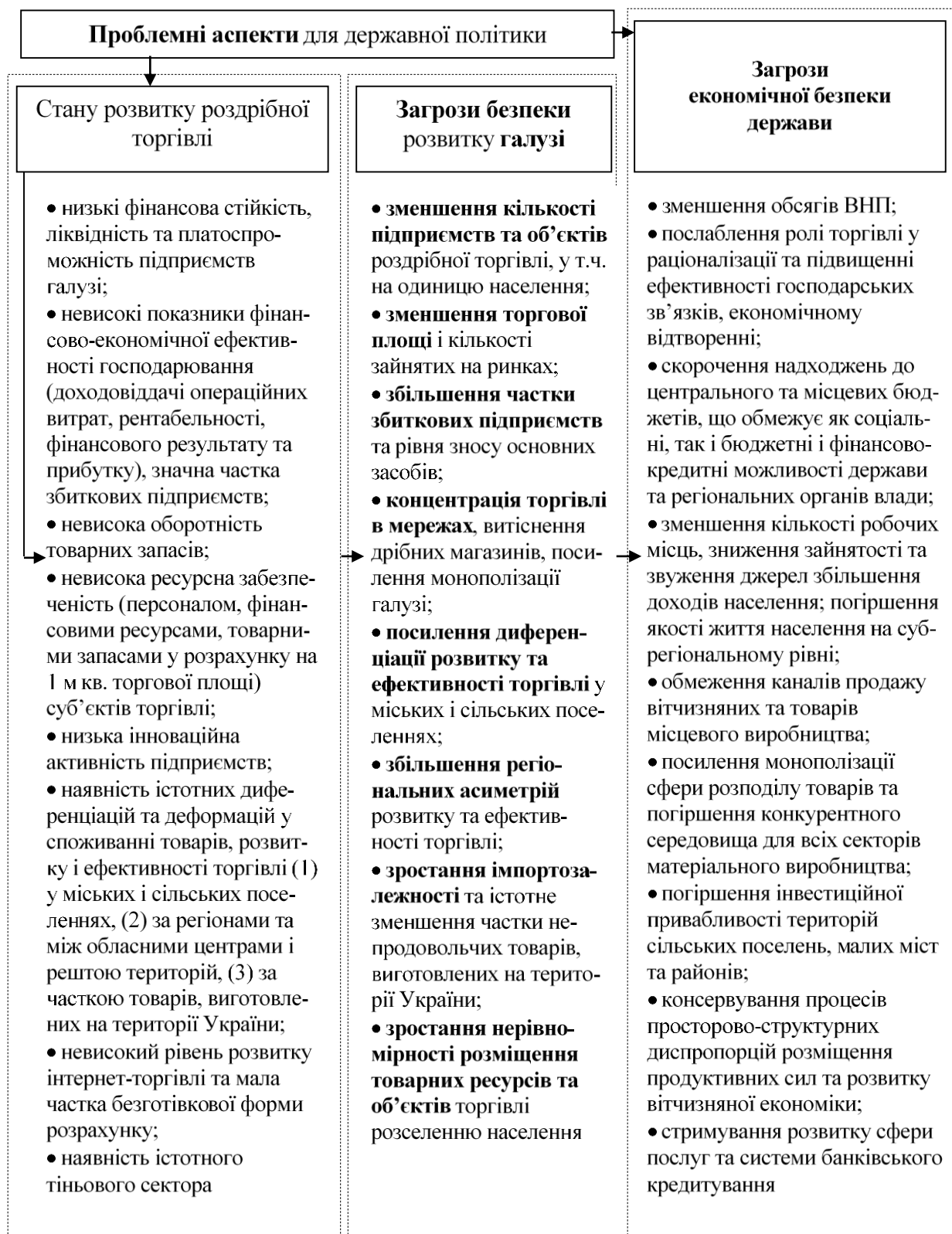

Рис. 1. Узагальнення негативних наслідків недостатньо ефективного регулювання економічної безпеки розвитку роздрібно́ї торгівлі в Україні та їх впливу на розвиток національного господарства (авторська розробка)

Однією з загроз економічній безпеці роздрібно́ї торгівлі, а через неї й економічній безпеці держави залишається критично високий рівень імпортозалежності внутрішнього ринку (рис. 2), що

підтверджується дією таких стимулюючих імпортозалежності чинників, як переважаючі темпи нарощування імпорту над розширенням місткості внутрішнього ринку, невисокі доходи та купівельна

спроможність населення, несформованість виробничо-торгової та дистрибуційної інфраструктури просування товарів, виготовлених на території держави, доступність роздрібних торговельних мереж для проникнення імпорту, а також слабкістю чинників імпортозаміщення, зокрема низького фінансово-економічного стану та можливостей внутрішнього виробництва, зносом його матеріально-технічної бази та низької інноваційної активності [4, с. 20-29; 8, с. 301-322; 9, с. 52-60]. Ситуація особливо критична для виробництва непродовольчих товарів, де частка імпорту збільшилася в масштабах, значно

на 1 об'єкт роздрібною торгівлі; індекси фізичного обсягу роздрібною товарообороту підприємств; тривалість обороту товарних запасів у роздрібній мережі підприємств; продуктивність праці у роздрібній торгівлі; частка прибуткових підприємств роздрібною торгівлі; рентабельність операційної діяльності підприємств роздрібною торгівлі; кадрової складової: частка зайнятого населення у роздрібній торгівлі; середньомісячна номінальна заробітна плата в роздрібній торгівлі; частка працевлаштованих незайнятих трудовою діяльністю громадян у торгівлі; рівень вакантності робочих місць у

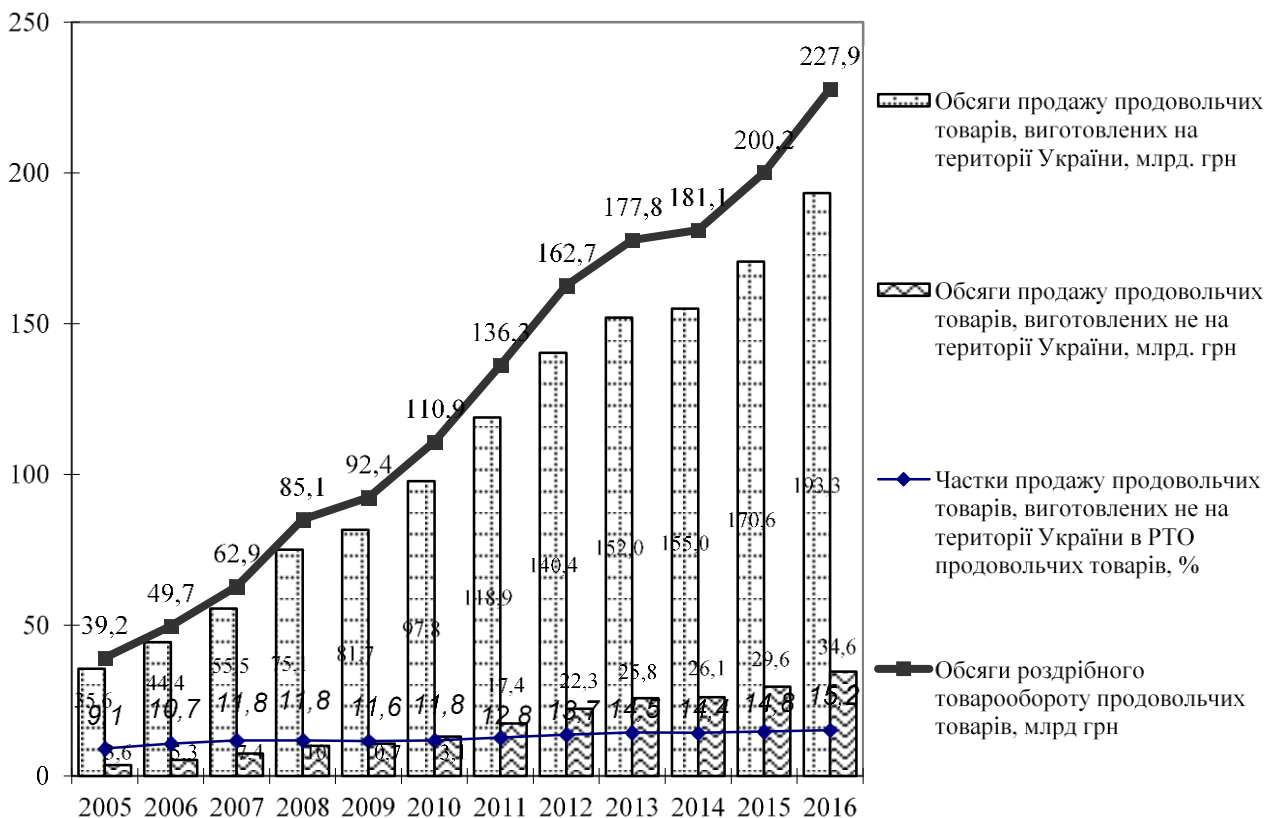

Рис. 2. Тенденції зміни обсягу продажу непродовольчих товарів, частки непродовольчих товарів у структурі роздрібною товарообороту та частки непродовольчих товарів, виготовлених не на території України, у 2005-2016 рр. (складено за [2])

більших за потенціал вітчизняного виробництва.

В цілях здійснення більш глибокого економічного оцінювання стану економічної безпеки розвитку роздрібною торгівлі України проведено низку методичних дій і заходів. Загальну логіку методики аналізу подано на рис. 3. Отримана інформаційна база слугуватиме кращим підґрунтям для прийняття більш виважених та ефективних управлінських рішень профільними органами влади в контексті посилення економічної безпеки роздрібною торгівлі.

Інформаційною основою для проведення аналізу послугували значення індикаторів за складовими економічної безпеки аналізованого виду економічної діяльності. База даних відповідних показників була сформована за регіонами держави за період 2010-2016 рр. Так, у межах фінансової складової аналізувалися показники: роздрібною товарооборот

роздрібною торгівлі; чисельність зайнятих на 1 м² торгової площі; соціальної складової: роздрібною товарооборот на 1 особу; забезпеченість населення мережею роздрібною торгівлі; забезпеченість населення торговою площею у магазинах; коефіцієнт відношення номінальної до мінімальною заробітної плати; інвестиційної складової: частка капітальних інвестицій у роздрібною торгівлі; обсяг інвестицій на 1 м² торгової площі; обсяг інвестицій на 1 зайнятого в роздрібною торгівлі; техніко-технологічної складової: фондоозброєність в роздрібною торгівлі; фондовіддача в роздрібною торгівлі; рівень зносу основних засобів у роздрібною торгівлі [3, с. 21-40; 5, с. 208-231; 6, с. 147-189].

У табл. 3 наведені результати оцінювання складових економічної безпеки аналізованого виду економічної діяльності за регіонами України у 2016 р.

Рис. 3. Послідовність методики оцінювання економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України (авторська розробка)

Встановлено, що загалом у роздрібній торгівлі держави головні функціональні складові економічної безпеки знаходяться на низькому рівні. Втім, найвищим значенням характеризувалися фінансова (0,39) та соціальна (0,36) складові. Найменш забезпеченими були інвестиційна (0,08) та техніко-технологічна (0,19) складові.

Варто відмітити області, де особливо критично низькими виявилися інтегральні значення функціональних складових безпеки. Так, відносно фінансової складової безпеки це Дніпропетровська, Івано-Франківська та Миколаївська області; кадрової – Кіровоградська область; соціальної – Дніпропетровська, Кіровоградська та Одеська області; техніко-технологічної – Донецька та Кіровоградська області; інвестиційної – Житомирська, Закарпатська та Чернівецька області.

У табл. 4 відображено динаміку інтегральних значень функціональних складових економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України у 2010-2016 рр.

У контексті формування висновків відносно стану безпеки важливо наголосити на негативних тенденціях. Так, щодо фінансової безпеки, то істотно погіршилися значення для роздрібної торгівлі таких регіонів, як Дніпропетровська, Івано-Франківська та Миколаївська області; відносно кадрової безпеки в найбільшій мірі ускладнилася ситуація для Кіровоградської області; в системі соціальної безпеки погіршилося положення для Дніпропетровської і Кіровоградської областей; у межах інвестиційної компоненти безпеки значно знизилася позиція Закарпатської, Київської і Львівської областей. Відтак, є підстави до висновку, що більшість регіонів з низькими значеннями складових економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі характеризуються ще й тенденціями до погіршення ситуації. Відтак, саме в цих областях доцільно активізувати державну політику зміцнення параметрів економічної безпеки галузі.

Таблиця 3

**Результати оцінювання складових економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі
України у 2016 р.**

Регіони	Складові безпеки				
	фінансова	кадрова	соціальна	техніко-технологічна	інвестиційна
Вінницька	0,54	0,38	0,41	0,19	0,12
Волинська	0,42	0,36	0,53	0,20	0,22
Дніпропетровська	0,08	0,26	0,19	0,19	0,12
Донецька	0,48	0,33	0,21	0,14	0,09
Житомирська	0,29	0,24	0,39	0,18	0,05
Закарпатська	0,32	0,23	0,49	0,18	0,06
Запорізька	0,52	0,35	0,35	0,18	0,39
Івано-Франківська	0,05	0,31	0,60	0,25	0,84
Київська	0,46	0,22	0,42	0,24	0,07
Кіровоградська	0,25	0,07	0,09	0,15	0,03
Луганська	0,46	0,32	0,45	0,22	0,55
Львівська	0,64	0,25	0,48	0,20	0,30
Миколаївська	0,09	0,31	0,54	0,18	0,15
Одеська	0,54	0,24	0,06	0,19	0,08
Полтавська	0,51	0,43	0,38	0,16	0,05
Рівненська	0,54	0,26	0,36	0,21	0,10
Сумська	0,43	0,29	0,28	0,22	0,16
Тернопільська	0,11	0,39	0,48	0,21	0,08
Харківська	0,38	0,24	0,42	0,21	0,07
Херсонська	0,48	0,28	0,39	0,45	0,06
Хмельницька	0,23	0,24	0,35	0,23	0,10
Черкаська	0,12	0,26	0,32	0,20	0,68
Чернівецька	0,48	0,39	0,43	0,20	0,05
Чернігівська	0,39	0,44	0,96	0,27	0,53
м. Київ	0,32	0,27	0,36	0,20	0,14
Україна	0,39	0,24	0,36	0,19	0,08

Таблиця 4

**Абсолютні відхилення значень складових економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі
України у 2016 р. до 2010 р.**

Регіони	Складові безпеки				
	фінансова	кадрова	соціальна	техніко-технологічна	інвестиційна
Вінницька	0,21	0,05	0,17	0,05	0,03
Волинська	0,06	0,06	0,20	0,03	0,03
Дніпропетровська	-0,25	-0,02	-0,13	0,04	0,05
Донецька	0,21	0,03	0,10	0,05	0,05
Житомирська	-0,04	-0,01	0,13	0,05	-0,01
Закарпатська	-0,03	-0,03	0,16	0,06	-0,52
Запорізька	0,21	0,14	0,15	0,03	0,33
Івано-Франківська	-0,26	0,05	0,33	0,05	0,47
Київська	0,32	-0,01	0,13	0,05	-0,23
Кіровоградська	0,04	-0,16	-0,18	0,02	-0,08
Луганська	0,20	-0,01	0,12	0,05	0,02
Львівська	0,39	0,02	0,20	0,06	-0,19
Миколаївська	-0,24	-0,01	0,24	0,07	0,08
Одеська	0,22	-0,01	0,05	0,06	-0,04
Полтавська	0,28	0,08	0,17	0,04	0,02
Рівненська	0,29	0,04	0,11	0,05	0,06
Сумська	0,17	0,04	0,11	0,05	0,11
Тернопільська	-0,19	0,04	0,20	0,05	-0,07
Харківська	0,10	-0,03	0,18	0,06	-0,04
Херсонська	0,20	0,04	0,18	-0,01	0,02
Хмельницька	-0,04	0,06	0,13	0,05	0,01
Черкаська	0,04	-0,01	0,15	0,02	0,04
Чернівецька	0,23	0,06	0,16	0,05	-0,03
Чернігівська	-0,06	0,00	0,28	0,03	0,14
м. Київ	0,04	0,00	0,13	0,05	0,04
Україна	-0,06	0,02	0,13	0,04	0,03

Інтегральні значення економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України у 2010, 2012, 2014, 2016 рр.

Регіони	Роки				Абсолютні відхилення, ±	
	2010	2012	2014	2016	2016 / 2010	2016 / 2014
Вінницька	0,22	0,19	0,21	0,31	0,09	0,10
Волинська	0,25	0,27	0,21	0,32	0,07	0,11
Дніпропетровська	0,27	0,33	0,17	0,17	-0,10	-0,01
Донецька	0,13	0,17	0,20	0,22	0,09	0,01
Житомирська	0,16	0,18	0,14	0,19	0,02	0,05
Закарпатська	0,27	0,19	0,15	0,21	-0,06	0,06
Запорізька	0,16	0,19	0,25	0,34	0,18	0,09
Івано-Франківська	0,27	0,37	0,23	0,30	0,03	0,07
Київська	0,22	0,26	0,24	0,25	0,02	0,00
Кіровоградська	0,19	0,22	0,08	0,07	-0,12	-0,01
Луганська	0,31	0,31	0,27	0,40	0,09	0,13
Львівська	0,25	0,27	0,29	0,38	0,13	0,08
Миколаївська	0,18	0,21	0,17	0,21	0,03	0,04
Одеська	0,12	0,17	0,13	0,17	0,06	0,04
Полтавська	0,16	0,18	0,17	0,25	0,09	0,08
Рівненська	0,16	0,18	0,18	0,26	0,10	0,08
Сумська	0,16	0,19	0,19	0,26	0,10	0,07
Тернопільська	0,22	0,25	0,18	0,19	-0,03	0,01
Харківська	0,20	0,19	0,16	0,23	0,03	0,08
Херсонська	0,18	0,20	0,20	0,26	0,07	0,06
Хмельницька	0,19	0,23	0,23	0,24	0,05	0,01
Черкаська	0,26	0,28	0,30	0,33	0,07	0,03
Чернівецька	0,20	0,23	0,20	0,25	0,06	0,05
Чернігівська	0,42	0,46	0,34	0,49	0,06	0,14
м. Київ	0,19	0,22	0,20	0,25	0,06	0,05
Україна	0,14	0,15	0,15	0,19	0,05	0,04

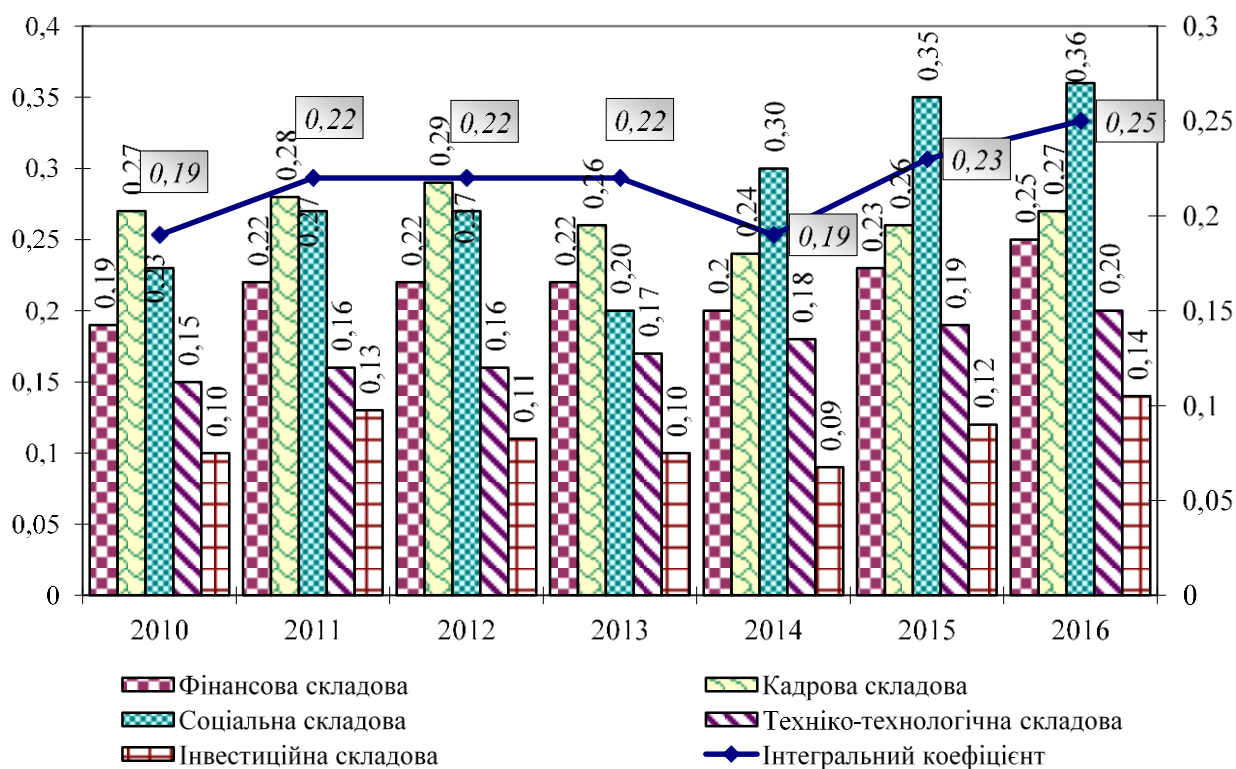

Рис. 4. Інтегральні індекси економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі в Україні у 2010-2016 рр.

У табл. 5 наведені інтегральні значення економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України у 2010-2016 рр.

Отже, значення стану економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі як для України загалом, так і для кожного з регіонів зокрема є вкрай низькими, що потребує удосконалення державної політики, зорієнтованої на посилення позицій економічної

Як можемо констатувати, за 2010-2016 рр. Інтегральний індекс безпеки розвитку галузі підвищився – з 0,19 у 2010 р. до 0,25 у 2016 р. Звичайно, таку тенденцію варто розцінювати як позитивну, втім, значення безпеки навіть на кінець аналізованого періоду залишається низьким. Звернімо увагу, що за 2010-2016 рр. покращилися значення всіх складових безпеки, окрім кадрової.

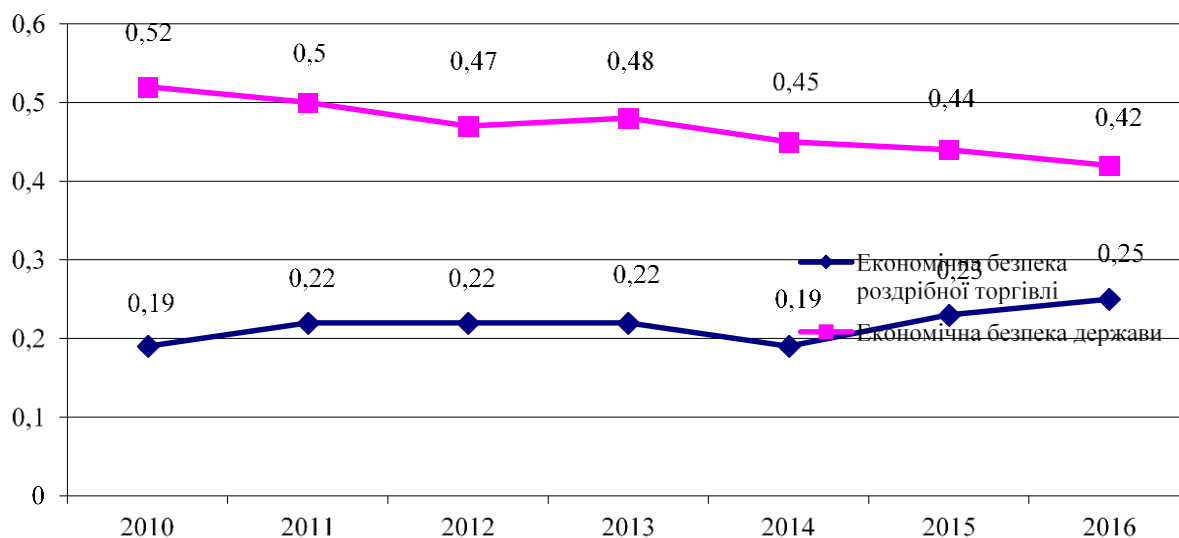

Рис. 5. Інтегральні індекси економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі та економічної безпеки України у 2011-2016 рр.

безпеки аналізованого виду економічної діяльності. При цьому відмітимо погіршення позицій за аналізований період таких областей, як Дніпропетровська, Закарпатська, Кіровоградська та Тернопільська.

На рис. 4 подані інтегральні значення економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України за 2010-2016 рр. та її функціональних складових.

На рис. 5 відображені результати порівняння стану економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України та економічної безпеки держави.

Вони підтверджують актуальність удосконалення державної політики, відповідальної за посилення параметрів економічної безпеки аналізованого виду економічної діяльності, адже протягом всього аналізованого періоду рівень економічної

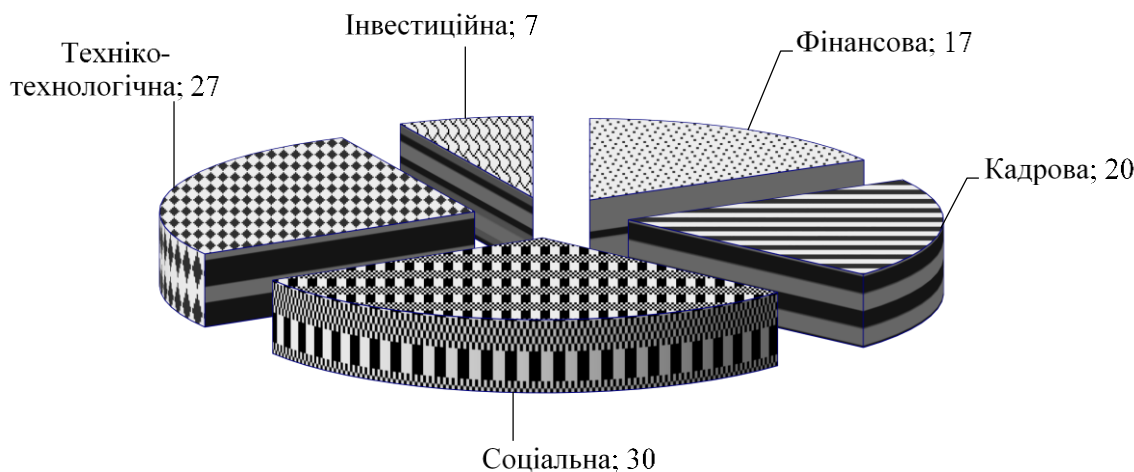

Рис. 6. Структура вагомості складових економічної безпеки розвитку роздрібної торгівлі України за 2010-2016 рр.

безпеки галузі був значно нижчим, ніж рівень економічної безпеки України.

На рис. 6 відображені результати оцінювання вагомості складових економічної безпеки роздрібною торгівлі України, які дозволяють розставити акценти в контексті пріоритетного спрямування зусиль влади. Так, передусім це соціальна та техніко-технологічна складові, які в сукупності визначають 57 % інтегрального стану безпеки. Втім, вважаємо, що предметом державного регулювання мають стати всі складові економічної безпеки галузі.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Забезпечення належної ефективності та керованості процесу державного регулювання економічної безпеки розвитку роздрібною торгівлі потребує поступового удосконалення його інституційно-правового (законодавчого, нормативно-методичного, програмного) та інституційно-організаційного (сукупності інституцій та їх взаємодії) забезпечення.

Діяльність у цьому напрямі має забезпечити удосконалення системи планування і регулювання торговельних відносин між виробниками і споживачами, диверсифікація діяльності роздрібних торговельних підприємств; розширення компетенцій громадських суб'єктів та організацій системи захисту прав споживача; створення стимулів впливу роздрібною торгівлі на формування суспільного продукту і розвиток суспільного виробництва; покращення зайнятості, оплати праці та соціальної безпеки у роздрібній торгівлі; розвиток системи інституційного забезпечення реалізації функцій та підвищення економічної ефективності роздрібною торгівлі; покращення інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку роздрібною торгівлі; удосконалення середовища безпеки та подолання ринкових деформацій; розвиток інституційної інфраструктури роздрібною торгівлі; покращення системи і механізмів управління зовнішньою торгівлею, проведення ефективної зовнішньоекономічної політики.

В умовах системності проблем розвитку роздрібною торгівлі є підстави для реалізації дієвих системно-цільових заходів за всіма напрямками державної економічної політики передусім антициклічної, структурної, бюджетно-податкової, грошово-кредитної, цінової, інвестиційно-інноваційної, регуляторної.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році". – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Державна служба статистики України. Економічна статистика. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Дисбаланси та механізми розвитку внутрішнього ринку України в умовах військових дій на Донбасі : аналітична доповідь [Волошин В. І., Васильців Т. Г., Давиденко С. В. та ін.]. – Львів : В-во ТОВ "Ліга-Прес", 2015. – 84 с.

4. Лупак Р. Л. Державна політика управління безпекою розвитку внутрішнього ринку із застосуванням інструменту імпортозаміщення / Р. Л. Лупак // Економічний форум : науковий журнал. – 2017. – № 4. – С. 20-29.

5. Система регулювання внутрішньої торгівлі України : монографія / [за ред. В. В. Апопія та І. М. Копича]. – К. : Академвидав, 2012. – 424 с.

6. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону : монографія / [за ред. А. І. Мокія, Т. Г. Васильціва]. – Львів : Ліга-Прес, 2010. – 488 с.

7. Теоретико-методичні засади та прикладні механізми державного регулювання розвитку внутрішньої торгівлі : монографія / [за ред. Куцика П. О., Васильціва Т. Г.]. – Львів : В-во «Растр-7», 2016. – 379 с.

8. Флейчук М. І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізації : монографія / М. І. Флейчук. – Львів : Ахілл, 2008. – 660 с.

9. Vasylytsiv T. H. Justification of strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine / T. H. Vasylytsiv, R. L. Lupak // Journal Actual problems of economics. – 2016. – № 1. – P. 52-60.

REFERENCES

1. Analitichna dopovid' do Shchorichnoho Poslannya Prezidenta Ukrayiny do Verkhovnoyi Rady Ukrayiny Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovishche Ukrayiny v 2016 rotsi (2016), NISD, 688 s.
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Ekonomichna statystyka, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Voloshyn, V. I., Vasylytsiv, T. H., and Davydenko, S. V. (2015), Dysbalansy ta mekhanizmy rozvytku vnutrishn'oho rynku Ukrayiny v umovakh viys'kovykh diy na Donbasi, Liha-Pres, 84 s.
4. Lupak, R. L. (2017), Derzhavna polityka upravlinnya bezpekoyu rozvytku vnutrishn'oho rynku iz zastosuvannyam instrumentu importozamishchennya, *Ekonomichnyy forum* : naukovyy zhurnal, № 4, s. 20-29.
5. Apopiya, V. V. and Kopych, I. M. (2012), Sistema rehulyuvannya vnutrishn'oyi torhivli Ukrayiny, Akademvydav, 424 s.
6. Mokiya, A. I. and Vasylytsiv, T. H. (2010), Stratehiya ta mekhanizmy zmitsnennya prostorovo-strukturnoyi konkurentospromozhnosti rehionu, Liha-Pres, 488 s.
7. Kutsyk, P. O. and Vasylytsiv, T. H. (2016), Teoretyko-metodychni zasady ta prykladni mekhanizmy derzhavnogo rehulyuvannya rozvytku vnutrishn'oyi torhivli, LTEU, 379 s.
8. Fleychuk, M. I. (2008), Lehalizatsiya ekonomiky ta protydiya koruptsiyi u systemi ekonomichnoyi bezpeky: teoretychni osnovy ta stratehichni priorytety v umovakh hlobalizatsiyi, Akhill, 660 s.
9. Vasylytsiv, T. H. and Lupak, R. L. (2016), Justification of strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine, *Journal Actual problems of economics*, № 1, s. 52-60.